

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และสุข
ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสงขลา: การวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ศิริวรรณ พิริยคุณธร* กาญจน์สุนันท์ บาลทิพย์** อุษณีย์ เพชรรัชตะชาติ*** นฤมล ตีระพัฒน์****

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระดับปฏิบัติการ (technical collaborative approach) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และสุข ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 38 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึก การเขียนบันทึก และการบันทึกภาคสนามกับผู้ให้ข้อมูล และครู จำนวน 8 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสนทนากลุ่ม ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 ปี ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2557 - มกราคม 2558 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และข้อมูลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และสุข วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการของ Strauss และ Corbin

ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้เป็นคนดี เก่ง และสุข สามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความเข้าใจ (2) การศึกษาสถานการณ์ (3) การกำหนดแผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติและการสะท้อนผลการปฏิบัติ และ (4) การประเมินผล โดยขั้นการกำหนดแผนปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ด้าน ที่สำคัญ ได้แก่ (1) การทำความเข้าใจแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ ดี เก่ง และสุข (2) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง และ (3) การส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข จะผสมผสานอยู่ในกิจกรรมการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและด้านดี และกิจกรรมนันทนาการ ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ (1) การทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า เก่ง ดี และมีสุข (2) การตั้งเป้าหมายในชีวิตของตนเอง (3) การจุดประกายกระตุ้นความรู้สึกให้เป็นคนดี มีความกตัญญู (4) การฝึกสติ การควบคุมอารมณ์ การมีเมตตาเข้าใจผู้อื่น การอบรมให้มีศีลธรรม และการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (5) การสร้างพันธะสัญญา (6) การฝึกวางแผน บันทึก ติดตามประเมินตนเอง (7) การให้แรงเสริม และ (8) การใช้กิจกรรมนันทนาการ ที่นำมาซึ่งการเพิ่มของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ และความพึงพอใจ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ผู้เขียนหลัก: siriwan.p@psu.ac.th

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

*** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

**** ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการ โรงเรียนเทศบาล 1 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถให้แนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พยาบาลประจำโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครู ในการส่งเสริมเด็กวัยเรียนให้ฝึกตั้งเป้าหมาย วางแผน ปฏิบัติ ติดตามประเมินตนเอง และให้แรงเสริมเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นคนดี เก่ง และสุข ต่อไป

คำสำคัญ: เด็กวัยเรียน; ดี; เก่ง; สุข; การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ความเป็นมาของปัญหา

เด็กวัยเรียน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ การที่เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์ (emotional quotient: EQ) ซึ่งหมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข องค์ประกอบของความสามารถทางอารมณ์ที่สำคัญ มี 3 ส่วน คือ ดี เก่ง และสุข ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิต และมีความสงบทางใจ¹

การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้นั้น พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ โดยอาศัยความฉลาดทางปัญญา ร้อยละ 20 อีก ร้อยละ 80 เป็นผลมาจากความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เติบโตมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จในทุกด้านอย่างแท้จริง² สอดคล้องกับที่ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย³ ได้กล่าวถึงแนวทางการเลี้ยงดูลูกที่เหมาะสมว่า การพัฒนาให้ลูกมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่ดี มักจะทำให้เป็นคนที่มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิตสูง การที่เด็กวัยเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของเด็กเอง และความเจริญก้าวหน้าของสังคม ประเทศชาติด้วย

ปัจจุบัน สภาพแวดล้อมและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก มีการแข่งขันการเรียนรู้สูงมากขึ้น จนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) โดยในระยะหลัง พบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยลดลง จากการประชุมวิชาการ เด็กไทยก้าวไกลสู่อาเซียน เมื่อวันที่ 26-27 มิถุนายน 2555 เผยผลสำรวจของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทย เฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในรอบ 10 ปี⁴ โดยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านดี เก่ง และด้านสุขในเด็กไทย เริ่มลดลงเรื่อยๆ และผลการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ ของ กรมสุขภาพจิต พ.ศ. 2544 พบว่า นักเรียนไทย อายุ 6-11 ปี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เฉลี่ยระดับประเทศ จัดอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (45.12) จากค่าคะแนนปกติ (50-100) โดยนักเรียนกลุ่มนี้มีจุดอ่อนทั้ง 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ ดี เก่ง สุข และทุกด้านในด้านย่อย และมีจุดอ่อนมากที่สุด คือ ความมุ่งมั่นพยายาม (42.98) ความกล้าแสดงออก (43.48) และความรื่นเริงเบิกบาน (44.53)⁵ และจากการสำรวจสถานการณ์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในเด็กวัยเรียน ในปี 2557 ของกระทรวงสาธารณสุข เฉพาะในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3,696 คน พบว่า มีความฉลาดทางอารมณ์ปกติ ร้อยละ 79.9 แต่ยังมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าปกติอีก ร้อยละ 20.16 ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเร่งพัฒนา เพราะเด็กวัยนี้จะมีพื้นฐานการเติบโตเข้าสู่วัยเรียนและผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ดังนั้นนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2555-2559 ที่มีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชน มีความมั่นคง แข็งแรงดี มีสุข

Developing a Model for Enhancing the Goodness, Smartness and Happiness of Thai Primary School Students in Songkhla Province: A Participation Action Research Study

Siriwan Piriyakontorn* Karnsunaphat Balthip**
Usanee Petchruschatachart*** Naruemon Tiraphat****

Abstract

This action research used a technical collaborative approach aimed to develop a model for enhancing the goodness, smartness and happiness of Thai primary school children. The participants were divided into two groups. The first group was 38 Thai Primary school students (Grade 6) selected by purposive sampling method. The data were collected using focus groups, discussion, in-depth interviews, journal writing and field notes. The second group was 8 primary teachers. The data were collected using focus group discussions. Data collection took place from February 2014 - January 2015. The general information data were analyzed using frequency, percentage and mean. The data for the model development were analyzed using the Strauss & Corbin method.

The results of the study showed that the model could be divided into 4 stages: (1) building relationships, (2) exploring the phenomena, (3) implementing and reflecting, and (4) evaluation. The implementing and reflecting stage comprised of 3 steps: (1) promoting knowledge and understanding emotional intelligence - goodness, smartness and happiness, (2) enhancing students' smartness and (3) enhancing students' goodness. The promoting of happiness was integrated in the smartness, goodness activities and recreational activities. In addition, this stage also comprised of 8 activities: (1) understanding the meaning of being good, smart and happy (2) setting up life goals (3) inspiring and motivating the desire to be good and grateful (4) practicing meditation and emotion control, being moral and having mercy, understanding others, having gratitude, responsibility and sufficient economic principles (5) building commitment (6) practicing planning, recording, and self-evaluation, (7) reinforcement, and (8) using recreational activities to enhance students' goodness, smartness, and happiness scores and satisfaction.

* Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.
Corresponding author: siriwan.p@psu.ac.th

** Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

*** Associate Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

**** Expert Teacher, Hat Yai School, Tessaban 1, Hat Yai, Songkhla, Thailand.

The findings can be used to guide stakeholders in particular school nurses, school directors, and teachers in the practice of setting up life goals, planning, making plans and self-evaluation in order to promote the goodness smartness, and happiness of Thai primary school students.

Keywords: primary school students; goodness; smartness and happiness; participation action research